

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ПОЛІВЕКТОРНІ МАРКЕРИ КІЛЬКОСТІ

Кальченко А., студ. гр. ПР-83,

Єгорова О., аспірант

З давніх-давен кількість як невід'ємна характеристика буття привертала до себе увагу вчених. Не оминула вона і філологічні студії, які на сучасному етапі зосереджуються на питанні системно-функціонального підходу до вивчення мовних засобів квантифікації.

Мовна категорія кількості – це результат складної, суперечливої взаємодії об'єктивного світу і людської свідомості. Квантитативність – це логіко-семантична категорія, що актуалізує уявлення про комплекс понять з кількісним змістом на різних рівнях мови. Особливий інтерес становить полівекторна маніфестація категорії кількості на фразеологічному рівні. Серед фразеологізмів з кількісною семантикою виокремлюється чимала група фразеологічних одиниць з нумеративним (числівниковим) структурним компонентом (ФОн), оскільки, на думку багатьох вчених (Швачко С.О., Жаботинська С.А., Супрун А.Є. та ін.), саме числівники складають ядро квантитативних словесних знаків.

На думку проф. С.О. Швачко, структура класу фразеологічних одиниць з нумеральним компонентом виглядає наступним чином: 1) ФОн зі значенням точної кількості; 2) ФОн із семантикою неточної кількості, які в свою чергу поділяються на: а) ФОн зі значенням приблизної кількості; б) ФОн з невизначено-кількісною семантикою.

Аналіз лексикографічних джерел продемонстрував наявність у англійській та німецькій мовах ФО, що корелюють з різними кількісними параметрами. Порівняно невелику групу становлять ФОн з експліцитним значенням точної кількості. Нумеральний компонент може бути представлений як кількісним, пор.: англ. *seven deadly sins, twenty-four seven, between two days*; нім. *ein Mann ist kein Mann, das sind zwei Paar Stiefel, jedes Ding hat zwei Seiten*, так і порядковим числівником, пор.: англ. *at first hand, second sight, sixth sense*; нім. *aus erster Hand, beim ersten Anlauf, die sechste Sinn*. Слід зауважити, що в англійській мові серед ФО зустрічаються з нумеративними компонентами “*one, two, three, seven, nine*”, що вирізняються частотністю свого вживання. Це пояснюється тим, що в свій час цим числам надавали магічного значення. Вони найчастіше з'являються у казках, повір'ях та приказках.

У досліджуваних мовах явище апроксимації (приблизності) також може бути представлене сталими словосполученнями з нумеративним

компонентом. Проте, актуалізація семантики приблизності є мало вираженою. Пор.: англ. *be well past/ be at the shady side of thirty (forty...)*, *once or twice, one thing or another*; нім. *auf ein Wort, in den ersten Reihen stehen, alle acht Tage*.

ФОн, що семантизують невизначену кількість, займають чільне місце серед фразеологізмів-репрезентатів квантитативності. У процесі фразеологізації подібних словосполучень їх нумеративний компонент десемантизується та під впливом контактних лексем змінює кількісний параметр з точного на невизначений.

Лексикографічний аналіз квантитативів дає змогу говорити про превалювання у їх складі таких нумеративів, як *"three/ drei, seven/sieben, nine/neun, ten/zehn"*; пор.: англ. *to measure thrice and cut once, to be at the seventh heaven, cousin seven times removed, to go to the whole nine yards, to cross as nine highways, to divide oneself into ten pieces*, нім. *für drei arbeiten, hungrig sein wie sieben Wölfe / zehn wilde Löwen, im siebenten Himmel sein, die Katze hat neun Leben*.

У ряді ФОн з семантичним значенням невизначеної кількості слід відмітити національну специфіку використання числівників. В англійській мові числівники у складі ФО, представлені широким кругом лексем *"nineteen, twenty, forty, fifty, hundred, thousand, million"*, напр. англ. *to talk nineteen to dozen, be in twenty minds, forty winks, to have fifty things to tell, sixty four dollars question, hundred to one, a thousand and one*. Дана специфіка пояснюється інтенцією якомога точніше, детальніше передати сприйняття певної ситуації, що є характерним для ментальності англійців.

У німецькій мові частіше спостерігається вживання у складі ФО числівників *"zwanzig, Hundert, hundert, Tausend, tausend"*, напр. нім. *er hat Verstand für ein zwanzig, Hunderte und Aberhunderte, ein Bild ist besser als Tausend Wörter, hundert Zweifel, tausend Dank*. Особливістю німецьких ФОн є часте використання числівників зі значенням десятків для вираження невизначеної кількості, у чому рефлектуються практичне розуміння навколишнього світу носіями німецької мови та тенденції до точної передачі кількісних характеристик тих чи інших явищ/подій.

На матеріалі германських мов були проаналізовані ФОн, що виступають на позначення різних параметрів кількості. Переважну кількість ФОн становлять одиниці зі значенням невизначеної кількості, семантичне наповнення яких на текстовому рівні становить перспективу подальших досліджень.